

Warszawa 2011/11/11

Dr Piotr Nowak

Katedra Filozofii

Wydział Historyczno-Socjologiczny

Uniwersytetu w Białymstoku

Autoreferat

Autoreferat, będący swego rodzaju próbą autobiograficzną, powinien – tak rozumiem jego ideę – zaprowadzać porządek w materiale naukowym i popularno-naukowym, którego jestem autorem, wskazując jednocześnie ogólny kierunek prowadzonych przeze mnie badań. Zasada, jaką zdecydowałem się przyjąć, ma charakter retrospekcji pozwalającej mi na przedstawienie rozwoju moich zainteresowań badawczych, retrospekcji, dzięki której również ja sam spróbuję lepiej zrozumieć moje najwcześniejsze próby filozoficzne oraz to, co z nich następnie wynikło.

Przed doktoratem

W 1985 roku skończyłem XXXV LO, gdzie uczyłem się w klasie z rozszerzonym programem nauczania języka rosyjskiego. Po części właśnie ten fakt, jak sądzę, mianowicie dobra znajomość języka rosyjskiego, zdeterminował wybór studiów: rusycystykę. Na Wydziale Rusycystyki i Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego studiowałem rok, następnie przenieśliem się na wydział bardziej „praktyczny”, mianowicie na Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego (1986-1990), na którym nadal szukałem własnego „miejsca”, własnej drogi życiowej i intelektualnej. Równolegle, to jest w ramach zajęć fakultatywnych, uczęszczałem na wybrane zajęcia w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Instytucie Filozofii UW oraz na polonistycę. W trakcie tych cokolwiek chaotycznych peregrynacji zdołały okrzepnąć moje zainteresowania filozoficzne. W 1990 roku sformalizowałem je, podejmując studia w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego, które ukończyłem z wyróżnieniem w 1994 roku (nagroda Rektora). Debiutowałem na łamach „Przeglądu Filozoficznego. Nowa Seria” (3, 1993) tekstem *Agonizm i antagonizm*. W 1996 roku otrzymałem sześciomiesięczne stypendium doktorskie Fundacji Batorego w Institut für die Wissenschaften vom Menschen we Wiedniu. W roku 1997 wygrałem konkurs na stanowisko asystenta w Katedrze Filozofii na Uniwersytecie w Białymstoku. W 1998 otworzyłem przewód doktorski w IFiS PAN. W latach 1998-2000 byłem

stypendystą Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej. W latach 2000-2001 współuczestniczyłem pod kierownictwem profesora Andrew Wachtela w projekcie *"Remaining Relevant After Communism"* (Department of Slavic Languages and Literatures, Northwestern University, USA), w którego ramach badałem – jako członek polskiej sekcji badawczej – przeobrażenia kondycji pisarza w Europie Środkowo-Wschodniej po upadku komunizmu. W 2002 roku uzyskałem stopień doktora nauk humanistycznych na podstawie dysertacji *Pytanie o „śmierć człowieka” (Nietzsche-Heidegger-Arendt-Foucault-Kojève)*, obronionej w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk. W tym samym roku otrzymałem na Uniwersytecie w Białymstoku nominację na stanowisko adiunkta.

Po doktoracie

Ten okres mojego życia okazał się dla mojego rozwoju twórczego brzemienno w skutki. W 2006 roku wydaję w wydawnictwie „Słowo/Obraz Terytoria”, w prestiżowej serii „Minerwa” *Ontologię sukcesu*, monografię poświęconą francuskiemu hegliście, Alexandrowi Kojèwowi. W tym samym roku ukazuje się w wydawnictwie „Prószyński i s-ka”, pod moją redakcją *Wojna pokoleń* – zbiór esejów luminarzy humanistyki polskiej, traktujący o konflikcie międzypokoleniowym, upływie czasu, uprawianiu polityki w kontekście zmian i przesunięć w obrębie różnych pokoleń, wreszcie o możliwości (a właściwie: niemożliwości) zawiązywania międzygeneracyjnych aliansów i kompromisów. Myślę, że właśnie wtedy ustaliły się moje zainteresowania filozofią polityczną, w czym miały swój udział liczne, na ogół pozytywne, medialne reakcje na ten tom¹. Mniej więcej w tym samym czasie rozszerzam swoją aktywność filozoficzną i badawczą na obszar anglojęzyczny. W 2008 roku ukazuje się pod moją i Svetozara Minkova, profesora Roosevelt University w Chicago, redakcją *Man and His Enemies. Essays on Carl Schmitt*, zbiór rozpraw wybitnych filozofów ze Stanów Zjednoczonych, Polski i Niemiec poświęconych twórczości autora *Teologii politycznej*. Swoistym podsumowaniem moich badań nad filozofią polityczną jest wydanie w 2010 roku (pod moją i dr Mikołaja Wiśniewskiego redakcją) tłumaczenia monumentalnej *Historii filozofii politycznej* Leo Straussa i Josepha Cropseya, którą opatruję obszernym wstępem (co w tradycji anglosaskiej określa się bardziej jako „interpretative essay”). Praca ta otrzymuje pierwszą nagrodę Stowarzyszenia Wydawców Katolickich w kategorii „autor zagraniczny” (Feniks 2011). Obecnie planuję wydanie drugiego, autorskiego tomu *Historii filozofii politycznej*. *Historia filozofii politycznej II* ma być podręcznikiem komplementarnym wobec podręcznika Leo Straussa. Chciałbym uzupełnić jego braki i zaniechania o hasła poświęcone filozofii polskiej, rówieśnikom samego Straussa (zwł. filozofom z kręgu Szkoły

¹ Szczegółowy wykaz opublikowanych w mediach recenzji z moich prac, zamieściłem w osobnym punkcie CV.

Frankfurckiej), autorom współczesnym, ale i tym, których Strauss intencjonalnie pominął (św. Paweł, Dante, Bodin, Marek Aureliusz, Shakespeare i im podobni). Autorami haseł do tego tomu są wybitni polscy i zagraniczni znawcy przedmiotu.

Filozofia Hannah Arendt – obok twórczości Leo Straussa, Alexandra Kojève'a i Carla Schmitta – to kolejny przedmiot moich studiów i fascynacji. W 2000 roku ukazuje się pierwsze polskie wydanie *Kondycji ludzkiej* (z moim postłowiem), w 2003 drugie wydanie *O rewolucji* (także opatrzone moim postłowiem). W 2006 roku podejmuję współpracę z wydawnictwem „Prószyński i s-ka”, w którym współtworzę serię poświęconą filozofii politycznej. Z mojej inicjatywy wychodzą w trzech osobnych tomach pisma pomniejsze Hannah Arendt (*Odpowiedzialność i władza sądenia*, 2006, z moim postłowiem; *Polityka jako obietnica*, 2007, z moim postłowiem; *Salon berliński i inne eseje*, 2008, w moim wyborze i z moją przedmową). W dalszej kolejności inicjuję wydanie klasycznych dzieł z dziedziny filozofii politycznej, jak prace Carla Schmitta (*Lewiatan w teorii państwa Thomasa Hobbesa. Sens i niepowodzenie politycznego symbolu*, 2008, z moim postłowiem) i Giorgio Agambena (*Homo Sacer. Suwerenna władza i nagie życie*, 2008, z moim postłowiem), równolegle promuję twórczość anglojęzycznych myślicieli współczesnych – Marka Lilli, Paula Bermana, Eli Zaretsky'ego. W 2011 roku wydaję w Fundacji Augusta Hrabiego Cieszkowskiego we własnym wyborze, tłumaczeniu, opatruję też własną przedmową dzieło Hannah Arendt i W. H. Audena *Drut kolczasty*. Obecnie pracuję nad tłumaczeniem, redakcją naukową i przedmowami do dwóch książek Arendt (*Pisma żydowskie* i *Wykłady z filozofii politycznej Kanta* – oba tomy mają ukazać się na jesieni 2012 roku nakładem Fundacji Augusta Hrabiego Cieszkowskiego), redakcją przekładu i wstępem do *Radykalnej nadziei* Jonatana Leara (planowane wydanie – pierwszy kwartał 2012).

W 2007 roku zostaję zastępcą redaktora naczelnego kwartalnika filozoficznego „Kronos. Metafizyka – Religia – Kultura”, dziś największego pisma branżowego w Polsce (2500 egz. nakładu; 9 punktów wedle „Wykazu wybranych czasopism wraz z liczbą punktów za umieszczoną w nich publikację naukową” – poz. 721², w którym w latach 2007-2011 publikuję 15 artykułów naukowych, 10 recenzji oraz tekstów pomniejszych, a także 3 edytoriale. Poza kwartalnikiem filozoficznym „Kronos. Metafizyka – Religia – Kultura”, publikuję w latach 2002-2011 w języku polskim kilkadziesiąt artykułów naukowych i popularnonaukowych w takich pismach jak „Dialog”, „Literatura na świecie”, „Odra”,

²http://www.nauka.gov.pl/fileadmin/user_upload/Finansowanie/finansowanie_nauki/Lista_czasopism/20100628_UJ_EDNOLICONY_WYKAZ_ZA_2007_-_2010_11_06_2010.pdf

„Przegląd Polityczny”, „Res Publica Nowa”, „Społeczeństwo Otwarte”, „Studia Pedagogiczno-Artystyczne”, „Tygodnik Powszechny”, a także artykuły w języku angielskim (7).

Tematyka tych publikacji jest różnorodna. Często staram się wiązać filozofię z literaturą, gdyż ich wewnętrzne pokrewieństwo wydaje mi się czymś oczywistym. Filozofia i literatura, które swój związek opierają na współmyśleniu fundamentalnych kategorii antropologicznych, wspierają siebie nawzajem, a nie podkopują i kłócą. Jestem przekonany, że dobra literatura to zarazem dobra filozofia. I odwrotnie: filozofia, a więc czysty, bezinteresowny namysł nad światem, pogłębia literaturę i czyni ją lepszą, „pełniejszą”. Inną tematyką, którą poruszam w swoich pracach – co wynika z moich badań – jest filozofia polityczna – ta najdawniejsza, grecka, oraz jej współczesne metamorfozy.

Poza działalnością pisarską, nie stronię od publicznej aktywności. Biorę udział w debatach i sporach popularyzujących naukę, także w mediach (prasa, radio, telewizja). Część z nich zostaje następnie ogłaszana drukiem, część zarejestrowana w innej postaci. Jedną z ostatnio inicjowanych przeze mnie debat, poświęconą kondycji nauki polskiej i reformie Uniwersytetu, rezonuje w kręgach uczonych związanych z humanistyką polską³.

Jednocześnie uczestniczę w konferencjach naukowych w kraju (19) i zagranicą (9; Stany Zjednoczone, Włochy, Szwecja, Austria, Łotwa, Litwa, Rosja, Białoruś), jako *visiting professor* wygłaszam gościnne wykłady w European College of Liberal Arts w Berlinie (Niemcy, 2009), na Uniwersytecie w Helsinkach (Finlandia, 2009) i na Uniwersytecie Roosevelta w Chicago (Stany Zjednoczone, 2007). Jestem organizatorem sympozjów i konferencji – dwóch międzynarodowych (IF UW 2010, IS UwB 2005) i jednej krajowej (IFIS PAN 2010).

W 2005 roku biorę udział w przygotowywaniu międzynarodowego grantu *Europe and the Frontier-Identity* w ramach Wschodnioeuropejskiej Inicjatywy Filozoficznej (członek zespołu koordynującego). Projekt ten jest w dziedzinie humanistyki pierwszym projektem, opracowywanym w ramach The Sixth Framework Programme, który inicjuje samodzielnie strona polska (Reference Number: FP6-029060).

W 2008 roku otrzymuję trzymiesięczne stypendium Andrew W. Mellon Foundation w Institut für die Wissenschaften vom Menschen we Wiedniu.

Przekładam pisma H. Arendt, L. Straussa, W.H. Audena, B. Pasternaka i innych.

³ Zob. min. stronę domową profesora Włodzimierza Boleckiego, współautora projektu zmian w strukturze obecnego Uniwersytetu http://bolecki.eu/sites/default/files/cck_attachment/kronos2011-_dyskusja_nt.uniwersytetu-1.pdf

Zostaję trzykrotnie – w latach 2002, 2007, 2009 – nagradzany przez Rektora Uniwersytetu w Białymstoku za swą pracę naukową.

Praca naukowa nie ogranicza mojej pracy dydaktycznej. Od lat prowadzę w Instytucie Socjologii Uniwersytetu w Białymstoku obowiązkowy kurs z historii filozofii, fakultatywnie zaś ciesząc się powodzeniem u studentów seminaria poświęcone filozofii literatury, filozofii religii, filozofii i literaturze starożytnej, filozofii politycznej. Ciekawi mnie także rosyjska literatura XIX wieku, rosyjski modernizm dwudziestowieczny, którym poświęciłem osobne kursy na filologii polskiej Uniwersytetu w Białymstoku. Od paru lat prowadzę w Instytucie Socjologii Uniwersytetu w Białymstoku zajęcia poświęcone rozumieniu wzajemnych relacji pomiędzy kulturą polską i żydowską w XX wieku w kontekście Szoa. Od tego roku prowadzę kurs historii filozofii starożytnej w ramach nowo utworzonego na Uniwersytecie w Białymstoku kierunku „Filozofia”.

Nie wypromowałem żadnego magistranta, ponieważ nie miałem takiej możliwości od strony instytucjonalnej.

Referencje

Prof. Ewa Atanassow, European College of Liberal Arts, Berlin, Niemcy

Prof. Juliusz Domański, IFiS PAN, Instytut Filologii Klasycznej Uniwersytetu Warszawskiego

Prof. Małgorzata Kowalska, Dyrektor kierunku „Filozofia” na Uniwersytecie w Białymstoku

Prof. Krzysztof Michalski, Rektor Institut für die Wissenschaften vom Menschen, Wiedeń, Austria, Profesor Boston University, USA

Prof. Svetozar Minkov, Roosevelt University, zastępca dyrektora Forum Montesquieu (Chicago), USA